

СУЧАСНІ ПАРАДИГМИ ДЕРЖАВОГО УПРАВЛІННЯ: ТЕОРЕТИКО-ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ

Сучасне глобалізоване суспільство – це складна соціальна система, яка характеризується динамічністю змін. Зокрема, ускладнюється структура та функції одних соціальних підсистем і, в свою чергу, редукуються та нівелюються функції інших підсистем. Соціальна структура сучасного суспільства, поміж іншого, формується під впливом бурхливого розвитку інформаційнокомунікаційних технологій, які не останнім чином впливають і на спрямованість суспільного поступу. Очевидно, що мета і характер управління на всіх рівнях соціальних систем не залишаються незмінними, вони визначаються рівнем розвитку суспільства, тобто рівнем розвитку продуктивних сил та виробничих відносин [1]. Економічні та політичні події в Україні останніх двох років, які враз отримали світовий резонанс, засвідчили актуальність проблеми забезпечення адекватного управління суспільними процесами та системами. Крім того, навіть так звані розвинуті суспільства на початку нинішнього століття стали свідками безпрецедентних проблем, вирішення яких потребує більшого потенціалу, ніж той, яким володіють традиційні інститути управління [2].

Управління є внутрішньо іманентним суспільству на будь-якому етапі його розвитку, що зумовлено суспільним характером праці людей та її розподілом. Проблеми управління вивчаються в межах різних наукових напрямків: кібернетики, соціології управління, теорії управління, економічної науки, правої науки, психології тощо. Але саме філософська наука, маючи серед інших на озброєнні діалектичний метод, може найбільш адекватно осягнути проблеми управління як на глобальному, так і на локальному рівнях: на рівні суспільства, держави, галузі, колективу тощо. Адже саме діалектичний метод при дослідженні систем управління базується на принципах об'єктивності, системності, цілісності, розвитку, суперечливості, тобто на тих принципах, які дозволяють охопити усе різноманіття проявів управлінських взаємодій у їх взаємозв'язку та мінливості. Тому формування нової філософії управління як метатеорії управління є вкрай важливим завданням сучасної наукової думки, адже «методологічна роль філософії управління надважлива для «примирення» інтересів, з одного боку – теоретичного прогресу менеджменту і, з іншого – вимог практики управління» [3].

Філософія державного управління – це відносно самостійна сфера державно-управлінських знань, що досліджує світоглядні, загальнотеоретичні, методологічні та аксіологічні проблеми, принципи та засади науки і практики державного управління, а також закономірності й тенденції державотворення як виду суспільної практики та соціального управління. Залежно від джерел формування проблемного поля досліджень слід розрізняти три складові філософії державного управління: практичну управлінську філософію, частину чи підрозділ теорії державного управління, прикладну галузь теоретичної філософії.

Серед сучасних актуальних питань практичної управлінської філософії можна назвати такі: державне управління як вид публічного управління; суспільне призначення державного управління; культура державного управління; співвідношення професіоналізму і моралі в державному управлінні; адміністративна культура державного управління; державна служба як професія і покликання; етика державної служби; співвідношення традицій та інновацій у державному управлінні; гендерні проблеми державного управління та державної служби; технократія, бюрократія і демократія як державно-управлінські явища; людина як суб'єкт і об'єкт управління; державно-управлінська еліта; лідерство на державній службі; європейські стандарти державного управління; добре (належне) врядування тощо. Особливу групу проблем практичної державно-управлінської філософії утворюють ті, які пов'язані з визначенням філософсько-методологічних засад професійної підготовки державних службовців та стратегії державної кадрової політики, що потребує окремого розгляду [4].

У принципі, скільки існує «філософій» у сучасному світі – шкіл, напрямів, парадигм мислення, світоглядних орієнтацій тощо – стільки й може бути різних варіантів філософських засад теорії та практики державного управління. На прикладі «філософії серця» Г.Сковороди та

П.Юркевича автор цієї статті зробив таку спробу [1]. До того ж визначити такі засади неможливо без чітких уявлень про сучасну наукову картину світу, сутність людини і людського мислення, інформаційноенергетичну природу взаємодії людини та світу, співвідношення управління та самоорганізації як атрибутів універсуму, а не тільки суспільної практики чи державного управління. Крім того, слід з'ясувати, за якими принципами має будуватися взаємодія людини, суспільства та держави: «за принципом панування – підкорення», що неминуче призводить до боротьби, конфронтації та людських трагедій, як це багаторазово продемонструвала вся історія людства, чи за принципом «співробітництва та взаємодопомоги» (інші назви: «партнерства», «солідарності», «довіри», «симетрії», «гармонії» тощо) [3]. Зрештою, від якісного філософського аналізу цих принципів і їх співвідношення у сучасній суспільній практиці та управлінні нею залежатиме не тільки прояснення смислу багатьох кризових процесів глобалізованого світу, а і його майбутня доля. І це без перебільшення, оскільки ноосферний етап розвитку людської цивілізації та космогенезу в цілому залежить саме від людського розуму – його якості, адекватності, відповідальності, масштабів і глибини мислення, «схоплення в понятті» (Гегель) сучасних перепетій у відношенні «людина – світ». Насамкінець слід визначити, яку парадигму теорії державного управління слід обрати за «робочу»: «провладну», в тому числі політологічну, юридичну, менеджерську, які переважно орієнтовані на відповідні гілки влади – законодавчу, судову, виконавчу, чи, може, саму владу слід розглядати як «окремий випадок», «елемент», особливу форму прояву загальної системи управління, притаманної «неживій та живій природі, технічним системам і людському суспільству» як цілому [4]. За такого підходу слід обрати загальну теорію організації та управління, основи якої заклав ще на початку ХХ ст. О.О.Богданов у своїй праці «Тектологія» і яка ще остаточно не сформувалася, незважаючи на очевидні успіхи кібернетики, теорії систем, інформатики тощо/

Отже, філософія державного управління – це самоусвідомлена форма державно-управлінської діяльності, яка спирається як на теоретичну філософію, так і на власну теорію і практику. Фактично це різновид сучасної практичної філософії, що синтезує потоки інформації з різних, переважно трьох основних зазначених джерел і генерує для них креативні ідеї, а, врешті-решт, сприяє підвищенню ефективності та соціальної якості управління суспільним розвитком.

Література

1. Князев В.М. Філософія державного управління, її сутність, особливості та проблемне поле досліджень. *Вісник НАДУ*. 2014. №1. с. 5-9
2. Гончарук-Чолач Т. Сучасні парадигми державного управління: теоретико-філософське осмислення. *Психологія і суспільство*. 2010. №4. с. 72-81
3. Філософські проблеми державного управління : навч. посіб. / В.М. Князев та ін. Київ, 2012. 220 с.
4. Бондаренко О.С. Розвиток парадигми управління фінансами підприємств в умовах логістизації економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. №12. с. 38-41